

Сабрана дела Петра II Петровића Његоша

Биљежница

Сабрана дела Петра II Петровића Његоша

1. Пјесме
2. Луча микрокозма
3. Огледало српско
4. Горски вијенац
5. Лажни цар Шћепан Мали
6. Свободијада, Глас каменштака
7. Проза
8. Преводи
9. Писма
10. **Биљежница**
11. Тестамент
12. Речник мање познатих речи и израза
13. Поговор, Биографија, Библиографија

Сабрана дела приредио: Александар Лазић

Техничка припрема: Предраг Јаничић, Александар Гогић

Веб сајт: www.ppnjegos.com

2024 ©Александар Лазић, Предраг Јаничић, Александар Гогић

Лиценца. Овај електронски материјал заштићен је лиценцом
CC BY-ND (Creative Commons Attribution-NoDerivs):

<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/deed.en>

Дозвољено је умножавање и стављање у промет овог материјала на било ком медијуму и у било ком формату, у било које сврхе, укључујући комерцијалне. При сваком коришћењу мора се навести овај извор на одговарајући начин и указати на ову лиценцу, а обавезно је навести ако су направљене било какве измене у материјалу. То се може урадити на било који разуман начин, али не у виду који сугерише да аутори изворног материјала подржавају било које измене или дистрибутера дела. Ако се преуређује, трансформише или надограђује овај материјал, онда није дозвољено његово умножавање и стављање у промет.

Садржај

1	4
2	9
3	25
Регистар властитих имена	46

1

Дан

ч[асова] м[инута] с[екунда]
23 56 4.

Година

д[ана] ч[асова] м[инута] с[екунда]
365 5 48 45.

Лунина је год[ина] 354 дана, 8 ч[асова], 48 м[инута], 37 с[екунда].

Дан лунин 24 уре 54 минута.

У 19ом вијеку биће јошт на земноме шару *седам* сунчаних затмјенијах пуних: 28^{га} јулија нов[ога] стил[а] 1851, 18. јулија 1860, 31. децембра 1861, 22. децембра 1870, 19. августа 1887, 9. августа 1896. и 28. маја 1900.

Мијене 1846. године

Јануа[ра], феб[руара] мар[та] апр[ила]
у[торник] 15. ср[иједа] 13. п[етак] 15. су[бота] 13.

м[аја] јун[а] јул[а]
пон[едјељник] 13. у[торник] 11. ч[етвртак] 11.

авг[уста] 7^{бр.} [септембра] 8^{бра} [октобра]
су[бота] 10. н[едјеља] 8. у[торник] 8.

9^{бр.} [новембра] децем[бра]
ч[етвртак] 7. пет[ак] 6.

Франид Драке, бивши адмирал Јелисаветин, рођ. 1545. год.; он донио кртолу у Европу; тако исто обиша је први око свијета, како причају.

Драм[ах] 90 хљеба,

138 мяса и печења

– тј. смока,

масла, јајах,

салате 60, а граха 30

кафе с млијеком
100, управо.

Што ће човјек на дан изјести:

90 драмаx хљеба,
138 смока,
60 салате,
30 граха,
100 кафе с млијеком.
418

Кристални палац за углед у Лондону дуг је 563 метра, а широк 125 мет[а]р[а].

Bélanger 22, rue de Trévise, à Paris.

M. Salvo 40, rue de l'Union, Faubourg St Honoré, Paris.

Човјек усамјен на високу гору, ноћу без мјесеца, небесна тијела види ђе се весело движу, море ђе се игра на сребрне валове и он (човјек) како изгубјеник на гору ћути.

Да ми није досадан ток времена, смрт бих непрестано проклињао.

Земља је наша гробница уништоженија. Природа јој неуморно служи производећи јој жртве; луче сунчане за њено удовољство зажижу твари животом и произрастјенијем. Када ово ненаситимо чудовиште напуни њедра (утробу) општијема жртвами, Бог зна каква ће бића духовна послијед изнићи из овога ухиљенога и опширнога сокрушенија.

Поздрављ[ам] те, дивна звијездо дневна, ја свагда о тебе више чувствујем но могу изговорити, славим те по трагу твојих бистрих струјах.

Када су небо и земља разумитељним језиком говорили, онда је човјек ћута; када је човјек произнио свој глас, онда су се небо и земља тајним нарјечијем у движенију почели разумијевати.

Човјек је минута бића, а вјечност ништожности.

Ко умије лагати, не умије вјеровати.

Опширно је хранилиште великољепија Божјега.

Слово је Божје зачало минове у просторе.

Струне су моје лире зраке сунчане и свијех свјетилах.

Жубор листића и распуцање цвјетовах, хука мора и вјетровах су глас моје музе.

Глава је мога ума (череп) сав простор вообразими; у овом простору све што постоји јесу произведенија која ја не постижем од најмањега до највећега.

Страсти су магнет; њима само нама ова земља пријатна постаје.

Нешто о половима зенита и надира.

Рашта нијесам ја видио, када су прве зраке вјечне облаке таме на нашем истоку зажегле; рашта не знам тајну онога сијатеља, којему на нашој земљи зрна падају, а на друге се цвјета и вјечни плод производи?

Зора која се искрала из опште сокровиштнице и мрачни свод хоризонта насмијала.

Је ли вјековите облачне гомиле, зарђале својим мртвим ћутањем, трудно било први дан проникнути? Ја мним како први пут остараломе уму који не да к себе просвјештенија.

Откако је могућим словом Створитеља отежала хаосом пространа ноћна утроба; откако су правилни вихорови развијали кристалну прашину около престола лучезрачнога; откада бисерни облук млијечнога пута украшава људску колијевку.

Човјек је трунак којег ток времена једном проз зраку непостижним намјеренијем пронесе.

Када се зраке сунчане угасе на нашем бријегу, онда величествени символ Створитеља у неизбројнима пламовима затрепти у подножје његова престола.

Да ми се са земље попети уз Даничине зраке, у Даницу, а из Данице к ономе свјетилу уза зраке које их њој дава, и тијем начином путујући уза зајмне зраке, мога бих доћи на извор зрака, али ће је смртном лакоћа зраке! Ох, зраке, да умијете мислити и говорити, бисте чудније но сте много биле. Али бадава, ви себе сожигете на општу жртву у великоме храму свеславија Божјега.

То је ваш закон.

Атмосфера је наша састављена од три ствари, тј. од ваздуха, водене паре и угљекислоће; ове је посљедње у висину све више, то нама покажује дување вјетра.

Теинзигоан (240 пред р. Х.); ово је Омар китајски који је сожега све учене књиге њине.

Милон, најсилнији атлет, који је мога убити вола кулаком.

Људи похваљујући прошло, желећи боље, трују настојеће.

Идеје су небесно произрастјеније, како што су дрва земаљско. Како до одређене сфере израсту, спуштају гране к земљи.

Човјек је умно зрно, бачен у прозачну бразду времена, но бесмртност његову сазријевају другога сунца луче.

Страсти су душа земна.

Ће издишу волне воздушнога океана, ту се гасе луче небесних свјетилах, etc., etc., etc.

Најбјеснији урагани не могу један трун с круга земнога сагнати да се обестрви.

Они који ме пробудио с вјечнога одра ништожности; они којему се човјек у храму најтоплије моли пред ведром и бисерном зором.

Када се умно сјеме са земље истреби и буде собрано великим сјејатељем, онда ће пусти шар земаљски, лишен свемогућега попеченија, са својега мјеста паднути, лишити се сунчаних лучах, пустити се да тумара по мрачним воздушним волнама, као сјен блудеће тиквине што плута по мрачној дубини немирних волнах.

Бадава луче сунчане падају косо на два слеђена полуса, не могу из њихове окамењене утробе цвијета измамити, нити зрно клицом зачети.

Готово је небо из бистријех капљах сочињено, како што је море.

Јошт идеја људска тепа у колијевци нарјечијем ђетињским.

Када су прве зраке пале на земљи и вјековите гњилости распириле и пречистиле на своје сребрно брдо (сито) раскувате глибине, може бити да су из своје нечисте и топле утробе излегле породе животних, приличне својству овога шара, како на пр. што и данас неке мање видимо ђе се тако производе.

Земља је наша састављена од очинаках тамних када су се дикстилирали прозачни свјетови, који су у почетку из мрачне ковачнице хаоса тмасти избуђели.

Бесмртни духови који светим електризмом излећу уза зраке свјетовах, како млади паук на прољетње јутро што вјешто пуза уз своју непримјетну жицу, која ниче из арке старога храма.

Земља је сцена (или точка) на коју једину у свесвјетију ништожност њој слично дјејствије представља.

Човјек је немирни атом, трунак, занешени из некаква вишег свијета, но ништожношћу заробљен и у њене вјеси постављен.

Душе су поетическе подобне капљама, које на проведрини падају и носе у своме брилијантноме зрнцу свијетли образ Фебов на земљи.

Висока планина снијевна која облачни сарук око главе има, а проча јој је бијела маса покрита ријеткијем и сињијем покривалом магленим, претканим на ситно брдо сунчано.

Што си ближе неба, то је сито огњено Фебово чешће и пријатнија пишта душевна.

Вјетар који њиха јутрене зраке у капљицама росе на лишћу, потресање чувствованија, када жедна зјеница блуди по распламаноме нотњему своду.

Могу ли се упирати тихи зефири благоразумија противу страснијех разјечаних волнах?

Да ми може морал сасвим восторжествовати над физиком, ја бих у реду ангелах био и сматрао бих човека и свијет баш онаквима какви су.

Откуда проистечу ова подстреканија без нарјечија?

Какво намјереније крију ови нијемии и бесчислени хорови? Ко возвишава ова восхишченија смртнијех?

Заспаше зраке на звијездама и цвјетови ушिकани славујем на својим стаблима.

Зјеница се тек почела бјеше питати зрачним елементом (тј. зракама).

Неко је на овај свијет дошао на пир, а неко на сиромашку умјереност, али све је исто. Што значи један пир кад једнакост сљедује! Истинито је овако, иако ја другојаче чувствујем.

Горе су од искарах. Које миријаде искарах у њинима мртвима масама спавају? Колике су миријаде душах кроз нашу прашину пролећеле, колике ли ће јоште? Искрама је допуштено у горама вјековати, али душама у прабини није, него се у њој замотају и из ње излеђивају како честице ваздуха занесене случајем из пучине. Ко знаде али је више искарах поглебенијех, али атомах летећих, али играјућих капаљах, али звијездах у простору?

Душа преко ваздушнога океана на небо полети како сан преко земнога океана у који предјел земаљски.

Даље се пружа јека громових и сијевање муњах но жице зраках.

Даље се очи једнога човјека пењу но одблеск сва четири океана који земљу окружавају.

Ти, који си бесмртнима лампама украсио простор, подножје Твојега престола, Ти, који си укочио и завитлио миријаде мирових у ваздуху, Ти, који си дао равновјесије свјетовима, Ти, који божественом магическом вјештином вежеш зраке за свјетлости и сијеш зраке из свјетлости.

Душа је без надежде што и олтар без кумира.

Храм је без лампе, или адска антикамара, душа без љубави.

Геније је зраке, које свуда падају, него се само на свијетлим стварима купе и играју.

Joseph Caze, via 1o piazza terza N 4.

2

MÉDITATIONS POÉTIQUES

M. de Lamartine

Mais que sert de lutter contre sa destinée?
Que peut contre le sort la raison mutinée?
... Mais pourquoi reculer devant la vérité?
... Le réel est étroit, le possible est immense;

5. médit.

Ce monde est le reflet, l'image, le miroir;
... Et nos yeux enivrés contemplaient tour à tour.
La terre notre exil, et le ciel son séjour.
... Est-ce pour le néant que les êtres sont nés?

7. médit.

De quel nom te nommer, ô fatale puissance?
... Quel crime avons-nous fait pour mériter de naître? ...

8. m é d i t.

Je préparais les temps selon ma volonté ...

10. m é d i t.

Mortel, du jour où tu respirez,
Ta loi, c' est ce que tu désires;
Ton devoir, c' est la volupté!

11. m é d i t.

Non, jamais un sein pacifique
N'enfanta ces divins élans,
... La gloire est le rêve d'une ombre;

12. m é d i t.

Ce qu'on appelle nos beaux jours

N'est qu'un éclair brillant dans une nuit d'orage, ...

13. m é d i t.

Ne pourrons-nous jamais sur l'océan des âges

Jeter l'ancre un seul jour? ...

L'homme n'a point de port, le temps n'a point de rive ...

15. m é d i t.

Le doute égare son boussole, ...

16. m é d i t.

L'univers est le temple, et la terre est l'autel; ...

... Tout se tait: mon coeur seul parle dans ce silence.

... Celui qui peut créer dédaigne de détruire.

20. m é d i t.

... La nature au hasard, et la terre aux tyrans.

22. m é d i t.

L'amour est innocent quand la vertu l'allume.

23. m é d i t.

C'est là qu'un jour vaut mieux que mille, ...

26. m é d i t.

Ici jamais le ciel n'est orageux ni sombre;

28. m é d i t.

Nous voilà face à face avec la vérité!

... L'espace est son séjour, l'éternité est son âge;

... Les siècles en passant firent pâlir la foi;

... Qui sait où commença leur glorieux chemin? ...

30. m é d i t.

Ah! périsse à jamais le jour qui m'a vu naître!

... C'est le secret de Dieu; je me tais et j'adore.

... Il ne s'est pas, mon âme, éloigné pour toujours ...

NOUVELLES MÉDIT. POÉTIQUES

1. m é d i t.

Et rien n'a germé sur nos traces

Que la douleur ou le remord.

... Dans l'ombre un chien féroce aboie
Contre les mains qui l'on[t] nourri. ...

2. m é d i t.

La fleur dort sur sa tige. ...

4. m é d i t.

Le jour présent vaut mieux que mille
De siècles qui ne sont pas nés.

5. m é d i t.

Faut-il gémir? faut-il chanter? ...

... Aimer, prier, chanter, voilà toute ma vie.

... Sous ses cils abaissés laisser briller son âme,

Comme un feu tremblant dans la nuit;

... Je vais où le regard voit briller l'espérance: ...

6. m é d i t.

... Nous ne somme[s] rien de nous-mêmes.

Qu'un instrument mélodieux.

7. m é d i t.

Non. La lyre aux tombeaux n'a jamais insulté.

8. m é d i t.

Car de la vérité la lumière est l'image ...

11. m é d i t.

Hâtons-nous d'épuiser la coupe de la vie,

Pendant qu'elle est entre nos mains.

14. m é d i t.

Mais loin de moi ces temps! que l'oubli les dévore!

20. m é d i t.

On dirait qu'on entend le torrent des années

Rouler sous ces arceaux ses vagues déchaînées, ...

... Je vois mille Brutus ... mais où donc est César?

24. m é d i t.

Les anges amoureux se parlent sans parole,

Comme les yeux aux yeux;

... Pudeur, honte céleste, instinct mystérieux.

25. m é d i t.

Entre le ciel et nous est-il un mur d'airain? ...

HARMONIES POÉTIQUES ET RELIGIEUSES

1. H a r m.

L'hymne éternel de la prière
Trouvera partout des échos!

2. H a r m.

Atome dans l'immensité,
Minute dans l'éternité,

3. H a r m.

Sur les pas de la nuit l'aube pose son pié, ...
... Chaque heure, ô Dieu, n'est qu'une aurore,
Et l'éternité qu'un matin! ...

8. H a r m.

C'est une île de paix sur l'océan du monde,
Un phare d'immortalité!

10. H a r m.

Le lit enflammé du soleil.

1. H a r m.

Tu dis au temps d'enfanter,
Et l'éternité docile,
Jetant les siècles par mille,
Les répand sans les compter!

2. H a r m.

Et puis il s'élevait une seule pensée,
Comme une pyramide au milieu du désert!

3. H a r m.

Et chaque être mortel, par le temps emporté,
Est un hymne de plus à ton éternité!
... Et dans ce temple immense, où le Dieu du chrétien
Règne sur les débris de Jupiter païen, ...

4. H a r m.

Et d'où vient cette vie, et d'où peut-elle éclore,
Si ce n'est du regard où s'allume aurore?
... Il est donc aussi grand d'être homme que soleil!

10. H a r m.

Et le feu, fils du jour, descend du firmament!
... Pour s'égalier aux dieux inventa la vertu! ...

12. H a r m.

Sur quels bords étrangers, dans quels lointains séjours,
Le vent de l'inconstance avait poussé tes jours?
... Que sert un jour à ce qui doit mourir?

13. H a r m.

Ah! si j'avais des paroles,
Des images, des symboles,
Pour peindre ce que je sens! ...

Livre troisième

3. H a r m.

Quand mon regard se plonge au rayonnant abîme
Où luisent ces trésors du riche firmament, ...

4. H a r m.

On est toujours, crois-moi, du pays que l'on aime; ...

5. H a r m.

Et les tyrans, prenant ta foi pour diadème,
Ont doré de ton nom le joug des nations!
... L'oeil humain n'est pas fait pour la pure clarté!

6. H a r m.

Devant le sentiment le goût est désarmé; ...

7. H a r m.

Rien n'est vrai, rien n'est faux; tout est songe et mensonge!

8. H a r m.

La gloire, oiseau divin, phénix né de lui-même ...

9. H a r m.

Pourquoi mon coeur change de place
Comme un malade dans son lit!
... Le firmament n'a point de voûtes,
Les feux, les vents [n'ont] point de routes
Où oeil n'ait plongé cent fois; ...

Livre quatrième

3. H a r m.

... Ces phases, ces aspects, ces choeurs, ces noeuds divers,
Ces globes attirés, ces sphères cadencées,
Ces évolutions des soleils dans les airs
Sont les notes de feu par Dieu même tracées
de ses mystérieux concerts!
... La plainte et la pière ont inventé les chants!

5. H a r m.

Il faut que l'homme pleure
Ou l'exil, ou l'adieu!

8. H a r m.

Et le couchant, Seigneur, est moins loin de l'aurore,
Que l'âme qui t'adore
De l'âme qui te fuit!

10. H a r m.

Laissons le vent gémir et le flot murmurer; ...

11. H a r m.

Amour, être de l'être! amour, âme de l'âme!
... La vérité complète est le miroir du monde; ...
... Comme le nautonier, quand le pôle est perdu, ...
... Le néant se plaint-il à la nuit éternelle?
... Un monde est un atome à son immensité, ...
Un moment est un siècle à son éternité, ...

12. H a r m.

Ce qui fut crime en l'un chez un autre est justice!
... La pensée est ton feu. La parole est ton glaive!

14. H a r m.

Regardez donc, race insensée,
Les pas des générations!

Jocelyn

1. É p o q u e

Car ce qu'on donne à Dieu doit s'offrir dans la joie.

2. É p o q u e

Le peuple, enfant cruel qui rit en détruisant,
Qui n'éprouve jamais sa force qu'en brisant,
Et qui, suivant l'instinct de son brutal génie,
Ne comprend le pouvoir que par la tyrannie!

... Avec combien de cieux le temps s'est-il joué?

... Les révolutions, ce solstice des crimes?

... Je trouve comme l'aigle, en mon aire élevé,

Tout ce que le désir d'un poète eût rêvé; ...

... Voilà ce que le ciel a fait pour ces déserts.

3. É p o q u e

Dieu m'écoute, il est vrai, mais ne me répond pas; ...

Le gouffre est sous leurs yeux et la mort sur leurs pas ...

... Beauté! Secret d'en haut, rayon, divin emblème,

Qui sait d'où tu descend[s]? qui sait pourquoi l'on t'aime!

... Est-ce un crime, ô mon Dieu, de trop aimer le beau?

... La nature est la scène, et notre âme est la voix:

... Pourtant chaque atome est un être!

Chaque globule d'air est un monde habité!

... Mais la Mort n'est-ce pas une éternelle absence?

Oh! les anges du ciel ont-ils cette vertu?

– Ton regard met le ciel sur la terre!

5. É p o q u e

Le temple sans ministre et le monde sans Dieu?

... Ce Verbe du Très-Haut qui parle sans erreur.

... Depuis quand? Je ne sais; tous mes jours sont des nuits!

Chant du sacre

Dieu qui conduit de l'oeil les sphères enflammées!

... Chaque jour à son siècle apporte son trésor,

... Ton temple le plus sûr est le coeur des bons rois!

Epîtres

Il chante, et sa voix te console; ...

... Ламартин Казимир Делаविњ.

... Et extrême justice est presque la vengeance; ...

... Compte un homme pour tout et pour rien la patrie.

ODES DE M. VIC[TOR] HUGO

Livre deuxième 1822–1823

6. O d e

Daignait à Dieu, muet dans son exil céleste, ...

9. O d e

... N'as-tu donc pas, Seigneur, assez d'anges aux cieux?

10. O d e

... Mon âme, à sa source embrasée,

Monte de pensée en pensée;

Ainsi du ruisseau précieux

Où l'Arabe altéré s'abreuve,

La goutte d'eau passe au grand fleuve,

Du fleuve aux mers, des mers aux cieux.

Livre troisième

1. O d e

L'air va bientôt manquer dans l'espace où tu voles!

Mortels! Gloire, plaisirs, biens, tout est vanité!

2. O d e

Une vie éminente est sujette aux orages ...

3. O d e

Et quelle est la main invisible,

Qui garde les clefs du tombeau?

6. O d e

Sa main, s'il touche un but où son orgueil aspire,

Fait à quelque soldat l'aumône d'un empire,

Ou fait veiller des rois au seuil de son palais,

Pour qu'il puisse, en quittant les combats ou les fêtes,
Dormir en paix dans ses conquêtes,
Comme un pêcheur sur ses filets!

7. O d e

... Je viens, triste, évoquer tes fastes devant moi ...

Livre quatrième

2. O d e

... Va, l'Olympe est né du Parnasse,
Les poètes ont fait les dieux!

4. O d e

La vie est chère à l'homme, entre les dons du ciel ...

9. O d e

L'âme

Vis-tu des torrents de l'être,
Parmi de brûlants sillons,
Les astres, joyeux de naître,
S'échapper en tourbillons;
Quand Dieu, dans sa paix féconde;
Penché de loin sur le monde,
Contemplait ces grands tableaux,
Lui, centre commun des âmes,
Foyer de toutes les flammes,
Océan de tous les flots?

10. O d e

De Lemnos où naît le tonnerre,
D'Amathonte où naquit l'amour!

15. O d e

Qu'un incendie est beau lorsque la nuit est noire!
Erostrate lui-même eût envié ma gloire!
... Ni quand au son des luths le préfet des Bataves
Jetait aux lions vingt esclaves,
Dont on avait caché les chaînes sous des fleurs!

17. O d e

Sous son aile de feu couve de jeunes âmes ...

Livre cinquième

6. O d e

L'âme a peu de beaux jours, mais dans son ciel obscur,

L'amour, soleil divin, peut dorer d'un feu pur

Le nuage errant de la vie.

11. O d e

Soit le prophète ardent, qui vit le ciel ouvert,

Dont oeil, au sein des nuits, brillait comme un[e] flamme ...

15. O d e

J'ai des autels pour chaque dieu.

... Ma famille est ton humbe empire; ...

17. O d e

Votre oeil d'azur, miroir de paix et d'innocence, ...

19. O d e

Chaque heure est sur ma tête un glaive suspendu!

25. O d e

L'âme se mêle aux âmes,

Comme la flamme aux flammes.

Comme le flot aux flots!

LES ORIENTALES

3. Orient.

Frères, plaiguez Mahmoud! Né dans sa loi barbare,

Des hommes et de Dieu son pouvoir le sépare.

4. Orient.

Et nous verrons soudain ces tigres ottomans

Fuir avec des pieds de gazelles!

5. O d e

La Grèce est libre, et dans la tombe

Byron applaudit Navarin.

8. Orient.

La belle fille, il faut vous taire,

Il faut nous suivre! Il fait bon vent.
Ce n'est que changer de couvent:
Le harem vaut le monastère.

14. Orient.

Un siècle est comme un flot dans ton gouffre éternel!

15. Orient.

Là-Allah – Ellalah!
Il n'y a d'autre dieu que Dieu.

29. Orient.

À J u a n a l a g r é n a d i n e.
Sultan Achmet dit un jour:
Je donnerais sans retour
Mon royaume pour Médine,
Médine pour ton amour.

34. Orient.

Le cheval, qui ne sent ni le mors ni la selle, ...

38. Orient. (à sultan Nouredin.)

Lorsque astre impérial, aux peuples, pleins d'effroi
Tu luis, tes trois cents fils brillent autour de toi
Comme ton cortège d'étoiles.
... Où les grands éléphants, entre – choquant leurs tours,
Prennent des chevaux dans leur trompe.

40. Orient.

Toujours lui! Lui partout! Ou brûlante ou glacée,
Son image sans cesse ébranle ma pensée.
... Toujours dans nos tableaux tu jettes ta grande ombre;
Toujours Napoléon, éblouissant et sombre,
Sur le seuil du siècle est debout.

41. Orient.

Essaim doré qui n'a qu'un jour dans tous nos jours.

LES FEUILLES D'AUTOMNE

1. ...

Mon âme où ma pensée habite comme un monde,

... Fait reluire et vibrer mon âme de cristal,
Mon âme aux mille voix, que le Dieu que j'adore
Mit au centre de tout comme un écho sonore!

3. ...

Comme l'oiseau qui va, dans la forêt lâché,
Laisse trembler la feuille où son aile a touché,
... C'est le peuple qui vient! C'est la haute marée
Qui monte incessamment, par son astre attirée.

6. ...

Le voyage qu'ils font n'a ni soleil, ni lune: ...

7. ...

Dieu, foyer du vrai jour qui ne luit point aux yeux,
Mystérieux soleil dont l'âme est embrasée, ...
... Le soleil, ruisselant en lave sur sa neige,
Change en cratère le glacier.

10. ...

Combien de passions, de fureurs, de tempêtes,
Grondent autour de toi, jeune homme au front serein.
... Napoléon, ce dieu dont tu seras le prêtre;
Байрона именује Потам, Наполеоновим.

13. ...

D'être Napoléon, l'empereur radieux;
D'être Dante, à son nom rendant les voix muettes.
Sans doute ils sont heureux les héros, les poètes,
Ceux que le bras fait rois, ceux que l'esprit fait dieux!

17. ...

Tout miel est amer, tout ciel sombre, ...

18. ...

Ruisseau de lait qui fuit sans une goutte amère,

22. ...

Enfant! si j'étais roi, je donnerais l'empire,
Et mon char, et mon sceptre, et mon peuple à genoux,
Et ma couronne d'or, et bains de porphyre,

Et mes flottes, à qui la mer ne peut suffire,
Pour un regard de vous!

Si j'étais Dieu, la terre et l'air avec les ondes,
Les anges, les démons courbés devant ma loi,
Et le profond chaos aux entrailles fécondes,
L'éternité, l'espace, et les cieus, et les mondes,
Pour un baiser de toi!

23. ...

Et, comme un météore au des nuit[s] funébres, ...
De n'avoir pour flambeaux, de n'avoir pour étoiles,
De n'avoir pour soleil que deux yeux adorés; ...
... Le regard dans votre âme allumait une autre âme; ...

27. ...

Chaque homme enfle une bulle où se reflète un ciel!
... Où va l'esprit dans l'homme? Où va l'homme sur terre?
Seigneur! Seigneur! où va la terre sur le ciel?
... Que faire et que penser? – Nier, douter, ou croire!
A toi, peintre, le monde! A toi, poète, l'âme!
A tous deux le Seigneur!

29. ...

Foule sans nom! chaos! des voix, des yeux, des pas.
... Matelots dispersés sur l'océan de Dieu, ...

30. ...

Le suivre comme on suit un phare dans la nuit, ...
L'Europe ne fait plus qu'une France géante;
Berlin, Vienne, Madrid, Moscou, Londre[s], Milan,
Viennent rendre à Paris hommage une fois l'an; ...
... Plus grand dans son Paris que César dans sa Rome.

31. ...

Deux vierge[s], Poésie et Musique, deux soeurs, ...
... Car l'âme du poète, âme d'ombre et d'amour,
Est une fleur des nuits qui s'ouvre après le jour
Et s'épanouit aux étoiles!

33. ...

Il a fallu, plaisirs, liberté, fantaisie,
Famille, amours, trésors, jusqu'à la poésie,
Tout jeter à la mer!
Све на овај свијет бачати до овога:
... Deu[x] choses seulement, la voile et la boussole,
Votre âme et votre Dieu!

37. ...

... La nature laissée
A besoin de sommeil, de prière et d'amour!
Tous laissent quelque chose aux buissons de la route,
Les troupeaux leur toison, et l'homme sa vertu!

40. ...

Car, qu'importe à la source où son onde s'écoule?
Poésies politiques

2.

Wagram sur Marengo, Champaubert sur Arcole,
Pélion sur Ossa!
Le talon qui, douze ans, éperonna le monde, ...
Prélude; једно само
C'est peut-être le soir qu'on prend pour une aurore!

Les Chants du Crépuscule

2. ...

Sa chute fit dans l'air un foudroyant sillon; ...
Deux choses lui restaient dans sa cage inféconde
Le portrait d'un enfant et la carte du monde,
Tout son génie et tout son coeur!

3. ...

Ce soir va resplendir sur ce comble éclairé,
Comme l'idée au front du poète sacré!

8. ...

Grâce à votre rayon qui perce leur nuage, ...

9. ...

Être arbuste dans l'herbe et géant chez les nains, ...

11. ...

Perle avant de tomber et fange après sa chute!

14. ...

Dans ce siècle où par l'or les sages sont distraits, ...

... Tau[t] vous connaissez peu ce qui convient aux âmes,

... Rien chez vous n'est encore éclairé du vrai jour!

15. ...

Voici qu'il boite après avoir plané!

17. ...

Je cherche, ô nature,

La parole obscure

Que le vent murmure,

Que l'étoile écrit!

... Pythagore épèle et Moïse lit!

18. ...

C'est lui qui fait briller ton regard sur la terre

Comme l'étoile aux cieux!

Il n'est rien sous le ciel qui n'ait sa loi secrète,

23. ...

J'ai sous mon toit un mauvais hôte;

... Et toute mon âme enflammée

S'en va dans le ciel en fumée

Ou tombe en cendre sous mes pieds!

25. ...

L'éther, cet océan si liquide et si bleu,

Sans rivage et sans fond, sans borne et sans milieu, ...

26. ...

Plane au-dessus des autres femmes,

Et laisse errer tes yeux si beaux

Entre le ciel où sont les âmes

Et la terre où sont les tombeaux!

32. ...

Vous, mon phare, mon but, mon pôle, mon aimant!

34. ...

En dépensant ses jours, sait-il ce qu'il dépense?

36. ...

La louange est sans pieds et le blâme a des ailes. –

L'amitié d'un grand homme est un bienfait des dieux.

Ce monde corrompt l'âme la plus noble.

Его Вис. превосх. министру народ. просвјешт. дјејств. тајн. совјетнику Сергију Симеон.
Уварову.

Titre V. Hugo

Regard jeté dans une mansarde.

Où brille le regard que sert le diamant?

Voltaire alors régnait, ce singe de génie

Chez l'homme en mission par le diable envoyé.

3

Мост од једнога окна на ријеци Дори у Турину дугачак је 43 метра.

Мост Риалтов у Венецији дуг 20 метарах и 3/4.

На албум Балашевим

У врстама таинственим Бог природи закон споји;
он је основ свесвјетију, свесвјетије на њем стоји,
њим правилне коловрате наша земља хитро снује,
њиме море кругом себе бријег диже кад бјеснује.
На таблици људске душе ови закон свети сјеца;
сваки закон противни му пред њим трепти, пред њим streца.
У чертама најсјајнијем пријатељство овди блиста,
душевни је оно завјет, а небесна зрака чиста.
Да све кажем што чувствујем, то би опет оно било –
збогом, збогом, Балашеви, друштво драго и премило!
Нек вас рука свемогућа својим штитом свагда штити,
ваша братска успомена драга ће ми вјечно бити.

Благовијест 1851.

Сви надмени комплименти на Западу што се воде
ријечи су сухопарне и синови празне моде.

Славјанска је љубов прека, у простоти она блиста.

Здраво био и живио! Израза је ово чиста.

Votre horuzon est embéli

Par les belles et joyeuses astres!

Г. Неселр[оду] из Беча писао сам 11^{га} октобра 1846. год[ине] да ми се дозволи поћи
у Петербургу.

Luigi Brozzole, alla Croce di Malta.

Комад оружја за маркиза Салво,

aux messieurs les frères Grants à T r i e s t e pour remettre à la maison Turner à N a p l e s.

В. Импер. Выс. Вел. Князь,

Влад. черног., имѣвшій вчера счастье представится В. свящ. особѣ, дерзаетъ просить Васъ, что бы, по великодушію Вашему, Вы соблаговолили писать къ Август. Ваш. Брату, а моему Высок. Покров., о позволеніи прибыть мнѣ въ С. П. Б.

Я надѣюсь на мою отъ праотцевъ наслѣдованную преданность къ обожаем. дому Романовыхъ общему Святилищу нашему, надѣюсь на 4-хъ вѣковую, геройскую борьбу черногорцевъ за честь и славу имени слав. и Правосл., на участіе, пріемлемое черног. во всѣхъ подвигахъ и пріобрѣтеніяхъ единоплеменной Р. съ 1711-го года по 1814-й годъ, а больше всего я надѣюсь на В. великодушіе могущій Кн., и на благород. рыцарскаго характера, свойственнаго вѣнцен. д. Ваш., что Вы не позволите, чтобъ я сталъ игрою политики, и чтобы холодныя и непонятныя фразы дипломатическія обрушились на душу неопытную, но пылающую любовію къ отечеству и къ свящ. долгу моего призванія. Я Ваша с ..., но с ... сильной и могуществ. Р. – Я этимъ горжусь! Вы вся моя надежда; Высочайшее существо, всегда управляющее В ... намѣреніями, привело Васъ сюда для счастья одного изъ преданнѣйшихъ сыновъ Август. д. Вашего,

который имѣетъ счастье быть В. Импер. Выс.
предан. слугою
В. ч. П. П. Н.

Вѣна, 16-го октября 1846. года.

Rp: Salicini u n s u n a m

Bicarb. Soda d r. t r e s

M D ad scat. S. 4 mahl

täglich ein Messerspitz zu nehmen.

Radišić.

A Mr Milivoj Petrović, Singerstrasse № 880, 2tenStock.

Гази Хусреф-бегова џамија у Сарајеву са три кубета и мунару; матер се његова звала султанија Хадиџе.

1850, 5.10bre, N 573. Der Wanderer.

Его Сіят. Г. Канцл. Импер. и министру иностран. дѣлъ

18-го сего мѣс. имѣлъ я честь получить почтеннѣйшее письмо В. С. отъ 4-го ноября с. г., доказивающее неоцѣненное священ. для меня вниманіе В. моего покров., но вмѣстѣ съ тѣмъ и съ прискорбіемъ души вижу себя въ необходимости изложить подробнѣе обстоятельства, побуждающія меня съ нова утруждать В. С. Въ послѣднѣмъ писмѣ моемъ я испрашивалъ милост. соизволенія Г. Импер. на пріѣздъ мой въ С. П.бургъ да бы лично и обстоятельнѣе изложить нужди народа вѣрившагося моему управленію и вѣреннемъ Всевышнимъ покровительству великодушнаго царя правосл. Россіи, народа,

находящагося нынѣ подѣ вліяніемъ тяжкихъ испитаніи, судьби.

Тогда какъ всѣ маленькіе народы, отстаивающіе свое политическое существованіе, обращали на себя великодуш. состраданіе другихъ могущественнѣйшихъ державъ, которымъ они принадлежали по какимъ нибудь связамъ, одна Черногор. осталась въ своемъ первобытномъ политическомъ ничтожествѣ.

Когда въ началѣ прошедш. столѣтія, въ эпоху борьбы Россіи съ Портою, Валахія, Молдавія, Греція и даже и Србія не дерзали востать за свящ. дѣло единовѣрцевъ, черногорцы первые воспрянули по призыву В. П., принося въ жертву единоплем. Рос. всѣ свои силы и кровь, обращая на себя грозныя полчища Оттомановъ, одна Черногор., которой дѣянія Великаго предрекали лучшую будущность (что видно изъ дарованныхъ ей высоч. грамотъ отъ 16-го апрѣл. 1712. г. и 9-го юлія 1715. года) одна она осталась на произволъ судьбы, сыны ея, потомки этихъ героевъ, славную смерть которыхъ торжественно пѣли во всѣхъ церквахъ Рос. Имп., не помрачили свою преданность правосл. держ., и въ незабвенныя войны В. Екатеринѣ съ турк. святость слова Имп. на покровит. Россіи, запечатлѣни въ памяти каждаго черногорца (грам. 29-го генваря 1769-го года и 17-го февраля 1788-го года). Въ славную борбу Рос. съ Наполеономъ, по мановенію благословеннаго, знамена Черног. присоединились къ побѣдоноснымъ орламъ Россіи, и блаженоп. импер. воздалъ справедливую дань хвали героямъ Черногоріи высоч. грам. и писмомъ отъ 5-го маія 1804. года, какъ равно и князь Адамъ Чартор. въ писмѣ своемъ отъ 27-го генваря 1805. года, говоритъ именемъ Имп. Теперь только остается думать о утвержд. благоденствія народа черногорскаго.

Алексан. бл., располагавшій судьбами народовъ, упрочилъ бы и благоден. Черногоріи. Такъ съ 1711-го по 1814-и, окруженные отъвсюду врагами храбрые сыны Черной Горы содѣйствовали во всѣхъ подвигахъ и приобрѣтеніяхъ Россіи; но доселѣ имъ суждено жить одними лишъ воспоминаніями геройскихъ подвиговъ и надеждами въ будущее.

Въ молодыхъ еще лѣтахъ, призванный по праву наслѣдія къ управленію краемъ бѣднимъ народомъ необразованнымъ, гордимъ, но упрямымъ, непостигающимъ необходимости гражданскаго устройства, готовымъ скорѣе предатся анархіи, чѣмъ подчинится какои бы то ни было власти, я понялъ всю тяжесть моего бремени, но основываясь на великодуш. Г. Имп. на единоплемен. Россіи и на заслуги народа черногорскаго, и какъ правнукъ героя, который первый восталъ въ Европ. Турціи на гласъ В. Петра я рѣшилъ идти путемъ преобразования, да бы вывести эту страну изъ прежняго ея состоянія и зблизить ее, хотя нѣсколько съ прочими народами Европы, руководствуясь всегда свящ. волю В. моего Покров. Не смѣю судить о слѣдствіяхъ пятнадцатилѣтнихъ тяжкихъ трудовъ моихъ, но извѣдавъ на опытъ силу и благоденствіе европ. устройства обществ., врагъ анархіи и интригъ, я здѣлалъ все, что въ силахъ человѣка, и противустоялъ покушеніямъ врагомъ порядки и спокойствія.

Въ настоящее время голодъ въ безплодной и стѣсненной Черногоріи, способствуетъ интригамъ турецкаго правител., которое ежегодно ассигнуетъ отъ 30-40 т. # и другихъ низкихъ средствъ, какъ одеждъ и оружія для возбужденія бѣднѣйшихъ черногорцевъ къ сопротивленію и къ низверженію правительства въ Черног. Доказательствомъ всему

этому взятіе предъ отъздомъ моимъ изъ Черн. около десятка знаменъ и, наконецъ, собственноручное ко мнѣ писмо skutar. паши отъ 31-го юля с. г. въ которомъ, между прочимъ, онъ говоритъ, что всѣ эти дѣйствія происходятъ не отъ него, но по волѣ султана. Изъ этого В. С. поймете настоящее положеніе и причины, побуждающія меня ожидать внѣ Черногоріи рѣшительнаго отвѣта на мое предложеніе.

В. Сіят. покажется странымъ тайныя опредѣленія Дивана, но Вамъ легко въ томъ убѣдится, пославъ довѣрен. Вамъ особу къ черн. границѣ, которая, увидитъ все это на дѣлѣ.

До сего времени я пользовался во всѣхъ отношеніяхъ благорасп. и щедрот. Авг. мон. Теперь же при стеченіи столь трудныхъ обстоятельствъ черног., клонящихся къ низпроверженію веденнаго порядка вещей по части управленія, къ анархіи и гибели страны и народа, вотъ причины и обстоятельства по которымъ я просилъ вновь спомощест. или переселенія черногор. въ Р ..., но къ крайнѣму моему изумленію и горести и то пособіе, которое назначено было Г. Имп. на поддержаніе черног. правит. доколѣ оно будетъ въ этой помощи нуждаться, отказано мнѣ.

Но никогда нужды тепер. правит. Черногоріи и народа не были столь велики и тягостный какъ въ настоящ. обстоят.

И потому прошу В. С. исходатайствовать, не лишитъ меня по жизнь мою, по крайнѣй мѣрѣ того пособія, которымъ я пользовался до сихъ поръ, если уже нельзя здѣлать чего болѣе для бѣднаго края, и да бы я не былъ винуждаемъ отправляться изъ Черн. каждіе три года и непрестанно утружд. одной и той же просьбой рос. правительс. (и пр., и пр. и пр. за острове).

Сколько просуто нашей крови за неблагодарную нашу землю. Слишкомъ 4. столѣтія горсть черног. быетія на кровавой сценѣ съ сильными народами, и не заслужили до селѣ состраданія могуществ. и единоплем. державѣ!

Но если мы люди, какъ и прочіе, если кровь наша человѣческая, если наша жертва какъ и прочіе жертвы, если наши заслуги не ниже заслугъ прочихъ народовъ, то неимѣемъ ли мы польное право на покровит. Россіи. Если бы Россія не могла, я бы терпѣлъ, какъ терпѣли мои предки, но когда Всевышній возвисилъ Рус. Державу, если теперъ человѣкол. сердце православ. царя отвергнетъ эту малую отрасль славян. народа, которая болѣе столѣтія служила въ трудныхъ обстоят. Его Август. предкамъ съ непоколеб. твердостію и предан., тогда я сирота, безъ отца, безъ плем. и безъ надежды.

Съ низпроверж. преобразованія падаетъ и преобраз., а съ паденіемъ страдан. и посрамленіе – но судьба моя и моего народа въ руки Б. и Ц. и пр., и пр. и пр.

Вѣна, 20-го ноябрю 1846-го года.

Письмо графу Нессел. отъ 10 генваря 1847. года

Изъ Вѣни

В. Сіятель!

Изъ письма Вашего къ графу Мед. я узналъ о Высоч. рѣшеніи Август. моего покров.

на мою просьбу. Царь правдолюб. не забылъ меня. Я имъ облагодѣтельствованъ. Великодуш. Царя вело меня до сихъ поръ спасительнымъ путемъ. Онъ моя непоколебимая свят. надежда въ будущности, – и все мое стараніе было и будетъ: съ благодарностію и съ преданностію во всемъ слѣдовать точно держав. Его волѣ. Если бы обстоятельства времени не были со всѣмъ противны моимъ намѣрен. и желаніямъ, то я исполнилъ бы священный долгъ моего призванія и упрочилъ бы основаніе благоденствія сообразно краю и наклонности народной. Но Богъ милостивъ, а великодушный Николай не забудетъ своихъ.

Мое критич. полож. принужд. меня, а моя безпредѣл. предан. къ Царю единоплем. Рос. ласкаетъ меня. Вотъ двѣ причины, по которымъ я уже наскучилъ В. С. но деликат. и благород. Вашей опытной души проникнуть въ мое положен. и извинять меня.

На дняхъ отправляюсь въ Черногорію. Дай Богъ Госуд. многолѣтія! Авось настанетъ для меня то блажен. время, когда на дорогъ моей не будутъ болѣе воздыматься неодоли. препоны, претящія мнѣ приступать къ претстолу вѣнценос. Генія. –

Поручая Черногор. Вашему покров., честь имѣю пребывать и пр. и пр.

В. ч. П. П. Нѣгошъ.

Дуг¹

У Ива . . .	10 #,
у Марка Почека	10 тал.,
у Сава . . .	50 тал.,
у Тура рора Ђика . . .	15 тал.,
у Ива Сава Перова	7 #,
у Луке Маркова . . .	7 #,
у . . .	4 тал.,
у серд[ара] Мила і Тура Прелова	60 тал.,
у руке Маркише Илина	15 тал.,
у . . .	20 тал.,
у Мила Вукова . . .	13 дукатах,
у Петра Стефана Перкова	10 дукатах.

Водопад Перуђића. Широк је 25–30 лакатах. Ови је водопад дугачак од извора док у Зету упада 1474 клафт[тера] бечке; од извора до увора у Зету ова се сила бијеља као млијеко, готово пушкетом над њим и око њега диже се магла од велике силе када је на јек. Око њега више но сахат земља се тресе; ни море разјарено кад се ломи о бреговима, ни најсилнији вјетрови кад јече у дубравама, не издају такву страшну јеку као ови водопад; он пада с висине у дубодолину и опет се на 15 до 20 сахата надалеко чује, а да пада на открито мјесто, чуо би се неколико дана хода. Највиша је стрменост од горе низ коју скаче 440 клафт[ера], 484 кл[афтера] положитије је мало, а 550 кл[афтера] јошт је положитије. Вода на много мјеста по 50 и више лаката, а на једно мјесто до 150 лак[ата] пљуском скаче.

¹Нѣгош је цео списак дужника прецртао: на потпуно нечитљивим местима ставили смо три тачке у угластим заградама. (Прим. прир.)

Водопад Ниагара у С[еверној] Америки скаче 150 нога и чује се 15 до 20 сахата.

Многоуважаемые господа члены славнаго Общества,

Съ святымъ торжествомъ души я имѣлъ честь прошлаго года получить дипломъ, облакающій меня въ лестное званіе почетнаго члена Императорскаго общества Исторіи и Древностей російскихъ при Московскомъ университетѣ.

Благодарю Москву за вниманіе, за то, что она вспомнила о своемъ искреннемъ поклонникѣ, Обитающемъ на краю славянскаго міра, – за то, что она не забыла атома, но атома, который ей принадлежит по всему, – атома который ураганами время занесенъ на страданіе въ среду чуждыхъ! – О, сколь Москва восхищаетъ меня! Москва – священная skinія великаго народа, въ которой воспитывается завѣтъ нашего величія! Москва – колыбель Донскаго, Іоанна Великаго, Пожарскаго и Романовыхъ! Москва – мать царей – начало величія славянскаго! Москва – столица знати и святой олтарь Православія и Славянства! Москва, которая великодушнымъ всеожженіемъ своимъ показала свѣту имя славянское, непоколебимая скала, о которую величіе Запада Европы сокрушилось! – Какъ усладительно вниманіе Москвы для души, пылающей пламенемъ величія и гордости славянской! Я ея преданный сынъ; я ея поклонникъ.; я вѣрный поклонникъ блистательной славы роднаго племени! Москва – душа души моей и сладостное сновидѣніе, исполненное святыми, великими надеждами! – Судьба моя не согласна съ моимъ намѣреніемъ; я Москвы не видалъ, и, можетъ быть, не увижу; но она у меня всегда передъ глазами: то вижу ее пылающею жертвою на олтарѣ великаго народа; то вижу ее возрождающеюся изъ пепла, подобно Фениксу; то вижу священный Кремль – святую обитель царей, – сіяющій златыми главами храмовъ, какъ державный вѣнецъ царицы славянскаго міра; то вижу ея вельможъ непоколебимыхъ столповъ Трона и Славянства. – Вотъ единственный кругъ въ мірѣ, гдѣ душа черногорца можетъ торжествовать и открывать свое прямое чистосердечіе по чувству одноплеменности!

Вниманіе Москвы неоцѣненно для начальника горсти народа, обреченнаго рокомъ на испытаніе, на жертву за Православіе и за честь имени, – народа, въ продолженіи четырехъ вѣковъ тѣснимаго и истребляемаго государствами иноплеменными, сохранившаго бытіе свое только вѣрою и честію имени и дожившаго до блаженной эпохи, когда Царь и Мать величія славянскаго вспомнили объ немъ, – народа, надъ которымъ ломались громы всѣхъ ужасовъ тиранства, – народа, противу котораго злобный голосъ невѣрныхъ и иноплеменныхъ всегда гремѣлъ и гремитъ хуленіемъ. Для владыки, гордо страждущаго за честь племени, вниманіе Москвы спасительно, какъ для сироты утѣшеніе родныхъ. Москва, единственная моя святыня, которой я жадно и усердно поклоняюсь, какъ невинный сынъ природы новорожденному солнцу послѣ ночи, возмущаемой адскими сновидѣніями.

О, если бъ я могъ всѣ мои чувствованія къ Москвѣ передать бумагѣ, тогда бъ успокоилась юная душа, упоенная фанатизмомъ одноплеменности, тогда бъ исповѣдалась она въ своей искренней простотѣ предъ своимъ завѣтнымъ олтаремъ.

Прощайте, вельможи и прочіе господа члены сего Общества, любезные единоплеменники мои, и не оставляйте Вашимъ вниманіемъ вѣчно Вамъ преданнаго

душею

Вл. черн-аго П. П. Нѣгоша.

Индијанци броје од сотворенија свијета 12.000 љетах Божијех, која управо на нашим годинама износе 4,320.000 год[ина]. Ове су године раздијелене на четири вијека, тј. на златни, сребрни, мједни и земни (d'argile). Златни има 1,720.000 год[ина], сребрни 1,296.000 год[ина], мједни 864.000 год[ина], а земни 432.000 год[ина]. По индијанском мњенију три су прва вијека прошла, а сада настаје вијек четврти (мједени).

10 окто[бар], 1850.

Југ завија, разјари се море,
прекрилише небеса облаци,
разлежу се простором громови,
зрак пљускови густы замаглише
од Господње силе свемогуће.
Вјетар дима, витле се облаци,
муње снују, ломе се громови,
земља дрхти, а јече простори,
љето жеже, остра зима кочи,
њом свјетови по простору миле,
ка што мрави по земљи пузају:
бездне висе, а горе се висе.
Ти све биље раниш са влагама,
ка' свјетове што раниш зракама,
ка' сјемена што раниш клицама.
Ти основа чудесне трагове
и покри их тајности завјесом
којима ти мила творенија
с ништожности к слаткоме битију
и враћу се с бића к ништожности.
Слава Теби, Творче и Господи!
Ти истока немаш ни запада.

Аменофис II^и, син Тутмозиса, VII^и фараон XVIII^е династије; његова се империја простирала до сред Етиопије и до Скитије. Овај је питао Јосифа за сне, узео га за управитеља; овај насели Јакова са фамилијом у Египту. Његова влада почињаше 1687. год[ине] пр[ије] Хр[иста]; владао је 30 г[одина] и 5⁷⁵ м[јесеци]; жена му се зваше Тага [?].

Аменофис III^и или Аменофис-Рамесез, на паметницима названи Рамзес V^и, син Рамезеса-Мејамуна, би XVII^и владалац од XVIII^е династије; без сумње IV^и фараон. Он је

гонио Израилтјане, али није погинуо у Црвено море, како каже XIV^a глава исхода, јербо је он исти владао 19 год[ина] и по послије 1493^e пр[ије] Хр[иста].

Наша је земља од сунца мало даље но 150 м[илиона] километ[а]рах, а дебела 12 х[иљада] кил[ометара], а окружност је њена 40 х[иљада] кил[ометара]. Њена је површина околу 510 м[илиона] кил[ометара] четвороуголнијех; три су части њене покрите водом, а једва је половина суше насељено.

Наша је земља састављена од воздуха, воде, житкостих неизмјеримијех и од земљане и камене тврдине, што и јест права земља. Њен је состав пет дјеловах и по земља, а оно вода.

Зрно од топа за секунду прелети 230 клафтерах.

9^{га} јунија у 10 часовах и 16 мин[ута] изјутра почиње љето свему сјеверн[ому] полушарију, а зима јужноме 10, 11. и 12^{та} јунија. Календар исто вријеме исхода и захода меће, иако ова три дана сунце не иде обично, но се једва највјештијему набљудатељу да примијетити да се шеће. С овога су ово дани сунцестајанија; с овога се јуни назвао луди или млађи. Стари су нови год од њега почињали; ради тога је и мај назван од ријечи m a i o r, стари или посљедњи у години.

Ера (éре, љетосчисленије). Кажу неки да проиходи од арапскога (arrach = написати число), али је, по прилици, од латинскога (aera), број или смјета.

Ера од сотворенија свијета почиње 1^{га} септембра 5508. год[ине] пр[ије] Хр[иста], по јеврејски 3761. Јевреји имају многе ере, на пр[имјер] њин излазак из Египта који они броје 1483. год[ине] пр[ије] Хр[иста], од зидања храма Соломонова 1002. год[ине] пр[ије] Хр[иста]; од ослобожденија из плијена вавилонскога 597. год. пр[ије] Хр[иста] или од постројенија второга храма 508. год. пр[ије] Хр[иста] etc, etc, али се служе Јевреји ером Селесидих (Seleucides), која се почиње династијом царевах (истога имена) од Сирије, коју је еру проузроковао бој ипуски (d'Ypsus) 301. год[ине] пр[ије] Хр[иста].

Ера оли[м]пијадска почиње 1^{га} јулија 776. год[ине] пр[ије] Христа; олимпијаде су се сваке четврте године чиниле.

Ера Набонасарова почиње 26^{га} фебруара 747. год[ине] пр[ије] Хр[иста].

Ера Александра Великога почиње 1/12. новембра 324. год[ине] пр[ије] Хр[иста].

Ера Птоломеја Филадельфа почиње 21^{га} јунија 283. год[ине] пр[ије] Хр[иста].

Ера консулска у Риму 509. год[ине] пр[ије] Хр[иста]; она почиње са ступањем консула на власт.

Ера Јулија Цезара 45. год[ине] пр[ије] Хр[иста].

Ера Христова 1845. год[ине], а требало би да бројимо 1850. год[ине].

Ера је цариградска сотворење свијета до скоро била.

Ера арменска, која их је одвојила од латинах почиње 9^{га} јулија 532. год[ине] по Хр[исту].

Ера Хиесдецердова (Hiesdedgerd) иста је Набонасарова; њом се и данас служе Персијани.

Ера (мусломанска) еџира, од ријечи арапске (hedjra) бјежање. Она почиње од бјежања Мухам[едова] из Меке у Медину, која почиње 15^{га} или 16^{га} јулија ноћу, него 16^{га} броје 622. год[ине] по Хр[исту].

Ера индијанска Kaly-yougam (тј. љета несреће) коју почињу 3101. год[ине] пр[ије] Хр[иста].

Ера американска почиње 4^{га} јулија 1776^{га}, од када су се освободили Соједињени Штати испод владе инглеске.

Ера републиканска у Францију имала је почетак 22^{га} септембра 1792. год[ине], а престала је 1805. год[ине].

Републиканци бијаху сасвим на нови начин календар уредили, на пр[имјер], продуженије обичне године од 365 данах не бјеше правилно, јербо права сунчана година составља 365 данах, 5 часовах, 48' и 51". Тако исто није им се ни уредба мјесецах и неђељах допала; ради тога су 12 мјесецах по од 30 данах учинили, а 36 неђељах по 10 дан[а] (décades), а 5 дан[а], који претијецаху, нијесу ни једноме мјесецу припадали, него су сами остали и звали су се (compl[é]mentaires) додателни. 5 час[ова], 48', 51" сваке 4 године состављају готово један дан и они назову годину високом (bissextiles) годином шестичастном (sextiles); њина година почиње с равноденствијем јесењим 22^{га} септембра.

Мјесеце овако називаху: 3 јесења – vendémiaire, brumaire, frimaire; 3 зимна – nivôse, pluviôse, ventôse; 3 прољетна – germinal, floréal, prairial; 3 љетња – messidor, thermidor, fructidor, а дневи од десетице (décades) називаху: primidi, duodi, tridi, quartidi, quintidi, sextidi, septidi, octidi, nonidi и decadi; посљедњи празноваху као неђеља обично што се праздује.

Множество других, осим овдје изложених ерах, било би бесполезно бројити.

У вријеме владања Пијастах (Piasts) Пољска се поришћанила около 965. год[ине]. Болеслав Велики 1000. год[ине] би први краљ и осниватељ државе, а посљедњи од Попиелах (Papiels) насљедник Лехах (Lecheks) би изједен мишима (тако повјестница каже).

Ликург, законодатељ шпартански, рођен 962. год[ине] пр[ије] Хр[иста], бијаше од царске фамилије у Шпарти.

Солон, законодатељ атински и један од седам мударацах, рођен на острву Саламину 638. год[ине] пр[ије] Хр[иста]; његов отац произлазаше од царевах кадрускијех (Cadrus).

Пиндар, књаз поезије лирическе (како што је Хомер и Корифеј од поетах епическијех), рођен у Синосефалу, вароши близу Тиве у Беоцији, 520. год[ине] пр[ије] Хр[иста].

Сократ, најславнији филозоф, син Софроније вајатеља и мудре Фенарете, рођен у Атини 470. год[ине] пр[ије] Хр[иста].

Сенека, филозоф и воспитатељ Неронов, рођен у Кордуи (Cordoue) у Испанији 2^е или 3^е год[ине] по Христу.

Korente [?] (Don Juan Antonio), списатељ испански у половину VIII^{га} вијека.

Крезус, син Алијата, посљедњи и најславнији цар Лидије, рођен около 591. год[ине] пр[ије] Хр[иста]. Он је своја богатства ископао из горе Тмолуса. Адраст, друг његова сина Атиса, убије Атиса нехотице копљем у лову и од жалости се убије на гробу овога царевића. Други му је син глух био. Крезус дава 20 милионах храму оракула Делфа, Жрица, у име оракула, прима златне тигле. Предриче оракул, устима Жрице, побједу над Киrom завојеватељем, но га ово прорицање поведе ка коначној погибији, коју он и испита од Кира, код Тимбре. Аполон, који овде имаше храм, не спомену се великога прилога, који бјеше примио од Делфа.

Импер[атор] абисински назива се Grand Negus.

Родоски колос

Овај је колос посвећен (подигнут) био сунцу (Helios Phebus). Он је уздигнут около 300. год[ине] пр[ије] Хр[иста]. Његова је маса тешка била около 60 хиљадах оках. Висок је био 70 стопах; мајстор му је био Шарес од Линда (Charès de Linde). 12 год[ина] је грађен. Он је стојао на улазак у пристан; највиши му је брод могао између нога проћи, али је само 56 годинах стајао и буде оборен потресом. Лежао је поваљен 894 године. Када би освојен Родос калифом Османом, овај га калиф продаде једноме чифуту, а овај чифутин однесе га на 980 камиљах.

Највиши је дијамант на свијету Радијаха Матана на Борнео (Radjah de Matan à Bornéo) необдјелан; потеже каратах 367; импер[атора] монгол[скога] 270, важи либарах 11.723.000; руски потеже 193, [важи] 2.600.000 фран[ака] и пенсију за живота од 96.000 фран[ака]; австријски потеже 139, [важи] 2.600.000 фран[ака]; франц[уски] потеже 136 3/4, [важи] 2.500.000 фр[анака], него јошт оволико ваља.

Дијамант краља од Лахоре назива се по индијански Кохиноур (Montagne de lumière).

Нинивија (стол[ица] царст[ва] асир[скога])

Овај је старински град основао (по причању) Асур, син Сима (de Sem), а Нинус I украсио, који се тамо зацарио 1968. пр[ије] Хр[иста]. Много којешта пишу о Нинивији..., него, по прилици, она је заузимала 6 миљах простора, повише но шест путах је већа била од Париза. Житељах је имала около 2 мил[иона] 400 хиљ[ада].

Ниниас, син Нинусов и Семирамиде, зацари се 1874. пр[ије] Хр[иста]. Он проведе свој живот затворивши се у палати са својима женама и евнусима и за његово ујединеније прости га је народ обожавао, као невидимога Бога. Овај наличе Сарданапалу (који се зацарио 797. пр[ије] Хр[иста]) и који се сажега на огњу (костру) са својима евнусима, женама и богатством.

Послије је у Нинивији владао *Теглат-Фалазар*, син овога Салманазар. Војске асирске која је опсађивала Јерусалим у рату са Израилтјанима, једну саму ноћ уби ангел Господњи 180.000.

Сенахериб цар поврати се у Нинивију устрашен и убију га два сина *Адрамелех* и *Саразар*. *Азар-Хадон*, трећи син погибшега, излази на престол 707. пр[ије] Хр[иста]. *Наболосар* вавилонски (с дружином) покори и разори до основанија Нинивију 625.

пр[ије] Хр[иста]; данас се не познаје ђе је била.

Сиазар, цар од Медах.

Жалост (корота)

У старих Јеврејах био је обичај да туже, да се бију по глави, да буцају аљине, да се не мију ни мажу, да глибави иду, да посипају главу прашином, да не говоре, да посте и једнониче, да загрћу лице; њина је жалост трајала по 7 данах, неке путе и по мјесеца, како за Ароном и Мојсеом, неке путе и по 70 данах, како за патријархом Јаковом. Неке су, пак, удовице за живота коротовале, како Јудита и Ана пророчица.

У Египтјанах жене су заборављале стидљивост и љепоту, главе су брљале, прсах отворених одиле, бијући се у њих. Људи су [се] посипали прашином и кидали косе нијесу, били се у прса, вина пили нијесу, глибаве су аљине носили. Када би умро краљ, народ би аљине избуцао, храмове би затворили, жртвоприношенија и празнике би оставили за 72 дана, људих и женах избрљаних образах (глибом) по 200–300 би тужјели по два пута на дан, хвалећи принца и бројећи му добродјетељи.

У Ликијанах био је обичај за оне који би коротовали да се облаче у женске аљине.

Персијани, међу прочим, стригли су гриве коњима.

Грци су се гребли, стригли и бривали косе, крили се у невиђелицу, посипали се прашином, одили мотајући [се] скоро као луди и пјани. Лакедемоњани су изгубе приватне јуначки сносили; но када би им умро цар, би се без различија искупили, би парали лица иглама за знак преданости и да му овом жртвом души олакшају. Грци, увријеђени жалашћу, богове су кривили, олтаре разурали и арали храмове.

У Риму, у вријеме Републике, носаху жене за короту црно, а носиле су бијело у вријеме империје. Људи су тако исто носили црно, спуштавали косу и браду и остављали златно прстење, чиновници као простаци били обучени. Скраћивало је короту рођење ђетета, чест фамилије, ослобођење из ропства, свадба и рођење ђетета у близике.

Жалост у Корејах (Corée), у Тонкинах (Tonquin), у Јапонезах, у Мингрелах (Mingreliens), у Индијанацах Сјеверне Америке, чини смијешне обичаје: једни се воздржавају од соитија са својима жен[ама] и ђеца се сматрају, која се овога времена роде безаконим, неки бјеже из кућах по цијеле године и леже на земљу, набљудајући строго воздржаније, неки, пак чине празнике на гробљу умрших, призивајући их да су им у њих удионици, неки крију све оно што је служило мрцу и почитују за немир и за преступленије споменути му име. Има, пак, неких, којима се чини да чествују мртве, када полунаги неко вријеме стоје на његовом гробу.

У Европи је жалост црна аљина знак лишења живота, зато се употребљава боја лишена свијета. У Тураках је боја жалостна сиња и виолетна.

У Францији жалост траје за мужем 1 годину и 6 неђељах, за родитељима 6 мјесецах, толико за супругом својом, за ђедом и бабом $4\frac{1}{2}$ мјесеца, за братом и сестром 2 мјесеца, за стрицем и стриним 3 неђеље, за братучедом 15 дан[а].

Соедин[ени] Штати Амер[ике] жалили су Венијам[ина] Франклина, (који се преставио 17. априла 1790. год.) два мјесеца; за Мирабо[ом] жалила је партија конституц[ионална]

три дана. За Вашингтоном је жалост једнака Франклиновој била.

Гробница је Лафаетова почашћена била жалашћу општом добровољном од Американах и Французах.

Придворна је жалост велика од 6–2 мјесеца, а мала од 3 неђеље и 3 дана.

Филип Македонски изиде на престо 460. год[ине] пр[ије] Хр[иста]. Овај је цар хитар и лукав био; његово је мито изштетило и покорило Грчку; он је темељ метнуо величеству својега сина Александра.

Примјечанија је достојна ненавист међу њим и филоз[офом] Демостеном. Он каже: „У сваки град могу угнати магаре натоварено сребром.“ Демостен је говорио: „Не слушајте жрице Делфове, али не видите да оне филипизирају“ (philippise), тј. да су подмићене.

Оракул делфински предриче му побједу над Персима. Фил[ип] пређе поласка на Персе празнује свадбу шћере Клеопатре с Алекс[андром] царем епирским; сваки град грчки пошаље му депутирце и по круну од злата; но му се ово весеље на погибију обрати: његов гардист по имену Паузаниас (Pausanias), искао је правицу неку (суд) од Филипа и не получи је, ова[ј] благородник увријеђен буде овим и међу свима, у скупу, убије Филипа 336. године пре Христа.

Остров Фаро, који се изнио међу два хрта од пристана александрискога, на овоме је острову, по зопо[вије]сти Птоломеја Филадельфа, саградила се најславнија на свијету фењерова кула, 283. год[ине] пр[ије] Хр[иста]. Оградио је Гнидијен сострат. Ово је једно од 7^м чудесах свјетскијех. Бјеше висока 1000 лакатах (ово је без сумње умножено), али је потресом срушена.

Опити проповијешћу Теодота од Шио убише Помпеја Ахилас, Септимијус и Салвијус. Ова два посљедња служили су у војску под заповијешћу Помпеја. Септимијус га први удари, па за њим прочи.

Инахус, родом Финикијанин, основатељ царства аргоскога, дође из Египта с једном гомилом пастирах финикијанскијех, египетскијех и арапскијех у Пелопонесу околу 2000. год[ине] пр[ије] Хр[иста].

Давид цар и пророк

Рођен у Витлејему 1074. год[ине] пр[ије] Хр[иста]. Кад је био пастир, он је лавовима и међедима отима своју стоку из устах и побјеђава их. Побједитељ Голијата, Херкулеса филистијскога, побједу над Филистијанима помрачи са прељубодјејством с Бетсабеом и са смрћу њенога мужа Урие. Он је написао 150 славних [п]салма. Живио је 70, а владао 40 годинах.

Хомер

Он је рођен близу Смирне, на бријегу ријеке Мелеса, од Меона и Критејсе. На мрамору пароскоме стоји да је Хомер у цвијету младости био 907. год[ине] пр[ије] Хр[иста], 302. год[ине] по разоренију Троје. Али се ништа о њему чисто не зна откуда је, но је у басне замотано његово происхожденије и житије.

Le Vladika de Montenegro en présentant ses hommages à Son Altesse, la prie de vouloir bien fixer le jour et l'heure où il aura l'honneur de lui présenter ses complimens.

Vienne, le 18. juin 1851.

Књазу Шварценбергу.

Потоп Нојев би године 2344, а по другима 3308. пр[ије] Хр[иста]. Ноје, кад је улега у ковчег, имао је 600 годинах; улезе послје 7 данах у второме мјесецу, 7^{га} числа. Океани пређоше брегове, водопади зајечаше с небесах, дажда наводи 40 данах и 40 ноћих. Вода се диже над горама 15 лакатах, вода расте 150 данах. 7^{га} мјесеца 17го числа почину ковчег на Арарату; вода све спличаваше до десетого мјесеца: 1^{га} числа виђеше врхове планинах, 40 данах послје отвори Ноје прозоре од ковчега, пушта врана, он не дође, чека воду док пресуши; голубица једном дође, не имајући ње починути; пушти је другом послје 7^м данах, доноси гранцицу од маслине, а трећом се ни она не враћа. Послје године странствовања, 1^{га} числа, 7^м данах послје голубице земља би суха, 27^{га} второга мјесеца земља бјеше суха и Ноје с повељенијем Божијем изиде из ковчега, направи олтар и даде чисту жртву од животнијех Богу.

Бог му рече да већ потопа неће бити и даде дугу у облаке, знак сојуза међу њим и људима. Ноје, када је изиша из ковчега, имаше троје ђеце, посвети себе на обработивање земље и посади лозу.

2^н потоп вселенски

По споменицима халдејским потоп, по причању светоме жрецах халдејских, потоп вселенски, у једно веома удаљено вријеме. Ево текст Александра полихистора (сабиратеља времена Силина) о овоме потопу:

„Под Ксизуструсом, 10^м царем вавилонским, би овај потоп ... Сатурн му каза у сну да ће народ од потопа погинути, него да узме са собом писанија од почетка средине и конца свијех стварих, да их закопа у град сунчани Сиспарис, да гради брод да се спасава у њему са сродницима и пријатељима. Ксизуструс брод огради, 5 дуг, а 2 широк стадије (стадија 600 кроках). Пошто све приправи, собра породе животне, пита Сатурна: 'Куда ћу бродити?' Овај му одговори: 'К боговима.' Пошто вода нестала, брод им се нађе на гору Коркуру (у Арменију). Ксизуструс провали брод, изиде са женом, са шћером и са крмаром, благосиљаше земљу, направи олтар, скри се самочетврти; већ га нико на земљу не виђе. Они што бјеху остали у броду, зваху га иза свега гласа, но им само један глас одговори и нареди на божност и пр., и пр. и пр., додајући да им се треба вратити у Вавилон (по наредби судбине) и извадите писма у земљу закопата у Сиспарису, да их соопштите људима.“ Они пођу и саберу се у Вавилон, изваде писма из земље; људи направе градове и богомоље (temples) и поправе Вавилон. Комади (каже) од истога брода налазе се и до данас на гори Коркуру и богобојазници узимају по мали комадић од истога брода, те их носе уза себе за запис од мађијах (talismans).

3^н потоп

Преданија египет[ска] и сиријаска. Солон, запитивајући њине жреце о стародревности, одговоре му: „У неко продуженије времена потоп, послани с неба,

промијени лице земно; род је људски на различите начине гинуо; ево рашта новоме нараштају људскоме недостаје спомениках и познанија временах старијех.[“] У вријеме потопа, по жрец[у] египет[скому], Атлантиде су насилно отпале од Африке.

4^и потоп

Преданија индијанска и китајска

По књигама индијан[ским] прво покољеније људско истријебљено је потопом, у њиним књигама пише да је био и да ће бити. Њихов потоп налачи на описани Мојсејом; Сатиаврат (Satyavrata) игра исту ролу Нојеву; он се спасао са седам парах светијех. У Јапону светкују потоп, Перуна (Péroun). У јужноме Китају славе истога Перуна са светим сводом. У историји китајској потоп, под Јао (Yao), славан је. Шу-Кинг (Chou-king), једна најдостојернија књига, каже да се тада вода до неба дизала.

5^и потоп

У Грках спомињу потоп Ожигеса и Девкалиона: Ожигесов 1832. год[ине], а Девкалионов около 1620. год[ине] пр[ије] Хр[иста]. Ожигес је био цар Атике. Девкалион је био син Прометеја, цара тесалијскога. Он се са својом женом Пиром у лађицу од потопа спасао. Пошто нестала вода, лађица је починула на Парнасу. По предсказанију оракула они покрију навјесом (voile) лица и почну бацати камење преко себе идући: камење Девкалионово бјеше више, од њега су људи, а од Пирине жене, и овако, стварајући људе изнова, населе земљу.

Приповиједају стари да је проузроковало један потоп кад је прска Босфор и Хелеспонт.

Денис, у старо доба тиран сиракуски; овај је и стихове писао и ко му их не би хвалио, одма би га затворио у тавницу.

Зенон филозоф, рођен у Цитиуму на остр[ву] Ципру год[ине] пр[ије] Хр[иста] 340. Он је био син богатог трговца; сам предузме трговину и изгуби (банкр[от]ира). Пође у Атину и нагоном улезе у једну књигопродавницу и у њој случајно нађе записке (mémoires) Ксенофонове о Сократу. Оне га к науци подстрекну, те он у Атину оснује училиште стоическо. (Stoa греч[ески] значи галареа.) Он је почетак стоицизма. Овај је мудрољубац постављен више чловјечества због свога здравога расудка и чистога морала.

Б[огиња] Изис

Изис је била шћер Реина (de Rhé), а жена Озирисова. Она је мјесец, а Озирис сунце. Она је сунце, мјесец, дванаест знаковах зодиака, све скупа. Она каже: „Ја сам природа, мати свијех стварих, госпођа стихијах, почетак вјековах, царица боговах и богињах и владалица душах усопшијех; ја управљам височеством небесах, здравим вјетровима морским и тишином жалостнога пакла“, etc., etc., etc. Представљају је ђе држи у рукама бич и магическу шибику; представљају је у лава саједињенога са тијелом женским etc., etc., etc. Њој је храм уздига Тантирис (de Tentyris) у вријеме опсаде тројанске. Изис је тројица, божество вселене. Она има храм у Саису (Saïs), на којему овај натпис стоји: Je suis tout ce qui a été, ce qui est et ce qui sera, et nul mortel n'a encore

levé mon voile. С највишом су славом годишњи празник њој светковали у Тиву Египет. (Thebes.) Кумире су тамо носили, цвијећа, сваке мирисе. Музика је свирала и пјесне су се појале etc., etc., etc.

La douceur de l'haleine de cette déesse surpassait tous le[s] parfums de l'Arabie heureuse.

На једној бронзи Изис представљају (Isis infernale) као фурију грчку, ње је су двије змије украсиле (coiffée) главу.

Њу су и Финикијани и Јевреји обожавали.

Chi-hoang-ti

(Ши хоанг-ти). Овај је Китај, који је до њега био на комате, сојединио. Он исти 247. год[ине] пр[ије] Хр[иста] сагради велики китајски зид. Садашњи Импер[атор] китајски зове се Mian Ching (Миан Чинг), а када ступи на престол, добије име Тао-Кouang (Тао Куанг), тј. splendeur de la raison.

Раоу-Че (Пау Ше) 1100. год[ине] пр[ије] Хр[иста] изнаша је азбуку (писмена) китајску.

Чоо-моо (шоо-моо), значи китајски yeux du livre.

Yin, човјек, yin yin, људи

ин – ин ин –

го gai (го га), ја љубим.

Перзепол

Не зна се ко га је основа – Кир, Камбиз или Дарии и Ксерс. Краљеви су персијански при изласку на престол у овај град одили да се облаче у аљину Кирову. У определијелено вријеме овде су ходили да дају жртве сјајне на врх планинах, а послвије њине смрти у њ су остављали своје аљине и своје богатство. Славну палату Ксерсову у овоме граду из освете уништожи Александар.

Покајнице и мртачка трпеца у старијех Грках, Римјанах (и Јеврејех).

Repas funéraire. Трпеца покајничка у Грках и Римјанах.

Они су трпезе чинили у куће и на гробје, у куће сродници и пријатељи, а на гробје прочи. Ове су трпезе чињене за скитајуће се душе. Они су вјеровали да богиња *Тривија*, њина путеводитељница, на тој вечери ноћно присудствује.

У Јеврејех је исто био обичај да на гробје једу.

Тобија увјештава својега сина да једе његов хлеб на гробу мртвога (али не с безбожницима), а пророк *Варух* каже: „Rugiunt autem clamantes contra deos suos, sicut in saenâ mortui.“ Ричу такођер викачи противу боговах својијех, као за вечером мртвијех.

Чеорс (Шеопс) бијаше краљ Егип[та] 1178. год[ине] пр[ије] Хр[иста]. Он је велику пирамиду за своју гробницу возви[сио]. Приђе њега су владали добри краљеви и називали су се rois du peuple obeissant. Шеопс је био тирјанин, безбожник; храмове је затворио, жртве прекратио, добра свештеническа узео; он је најсветије законе природе погазио, разтливши своју шћер.

Roustam ou Rostam. Он [је] био син Залов (Zal) књаз седжистански (du Sedjistan). По њинима расказима он је дуго живио. Ово је Херкул персијански.

Мјесец је Пекинг горио, када га је Чингис-хан запалио.

Јулијан (граф), губернатор од Цеуте, навео је Море на Испанију, зато што му је Родриг посљедњи краљ визиготски, обезчестио шћер Кабу (Саба) или Флоринду (исто).

Тамрлан је себе називао: se heb kéran, maître du monde.

Мула (muley), тур[ски] значи maître, шериф (noble) се само назива ко произлази од Фатиме (шћере прор[окове], јединице пророкове, тј. ко произлази од пророка, бива).

Инглеz Андерсон, слијеп, писао је о цвјетовима и звијездама.

Француз Сабуре, рођен глухонијемим, научио је 7 восточ[них] језиках и предавао их је.

1496. года монах шпањолски, *Роман Пан*, донио је духан из остр[ва] Табаго у Европу.

Lever à cinq, diner à neuf, souper à cinq, coucher à neuf, font vivre d'ans nonante – neuf. Отпри[је]да су Французи сљедовали овоме.

14^{га} марта 1844. год[ине]. Појавише се звоници млетачки како гиганти газећи по мору. (Плетеница од дима и плетеница од пароходни колах, преко мора, прва црна и жалостна, а посљедња сребрна (весела, кипећа).[])

Локанда у којој смо били у Млетке зове се: *Lione bianco* на Великоме Каналу.

Живописац *Скјавони*, отац, син му и унука: ово су творци нимфах, но је биједа што само на картинама и идеално под њин кров обитавају.

115 дуждах било је свега у Млеткама; први је био *Паулолушио Анафесто*, а посљедњи *Лудовико Манин*, њина се влада укинула 1797. год[ине] 12^{га} маја.

Марино Фаљиери (дужд) којему су одсјекли главу 1354. год[ине] на главне љествице пред палатом, зато што је овај охтио да уништожи республ[ичко] правл[еније], други пак кажу да је био жртва интригах и лаже.

Његова портрета не има, но мјесто његово црна завјеса покријева.

Мој улазак у палату и примјечаније на статуе и образе од мрамора: импер[атор] рим[ски] *Трајан* без носа, црнога образа; импер[атор] *Калигула* лежи жалостно при зиду; грабљиви *Парис* ћути забленут у ћошак без по носа; *Јупитер* без очих; *Минерва*, с великом капом, мрачнога и наруженога вида; опет импер[атор] *Трајан* без очих; *Улис* сломјених ногах; *Траг[едија]* и *Комед[ија]*, двије статуе, с вратах Свет[ог] Јоан[а] од Акре, мрачне и покрите прашином; *Траг[едија]* носи главу мртву обезображену у руке; *Цибела*, сломјене круне; *Минерва* сломјене капе и наружена, предсједатељствује овоме жалостноме собранију боговах и полубоговах, у великој жалостној зали.

Празна мјеста за портрете дуждевах.

Када су салон градили, тринаест су мјестах за портрете одвише направили.

(Ум за море, а сјекира за врат.)

La finestra maggiore di Palazzo с њега је лијеп поглед к мору и на пјачу dei schiavoni.

Ponte dei sospiri, подобан превозу чрез *Ахерон*.

Двије картине однесене Французима из оне одаје у коју је на смрт био осуђен дужд *Марино Фаљиери*.

Мрачне клијети ће су давили и мучили преступнике. (Ово им славу мрачи.)

Венеција се види са звоника Свет[ог] Марка као гомила црних клијетака, избачених буром у морске лужине; оданде човјек види какву је жалостну кабаницу облачила.

Жалостни палац *Ман Фрино*, у њему картине: *Херкулов бој* и *побједа над седмоглавим чудовиштем*, *рукодјелије Францеска Мађиомо 1793. год[ине]*, *игра на музику Аполона и Пана*, а *суде ју каква је Мида и Тимоло*. Картина: „Бјежање од потопа у ковчег Нојев“: бјежи све ухиљено и устрашено од воде *пар и пар*; копија с *дјела Рафаел[ова]*; картина: „*Антонија Оризона*“, која се зове *Карита романа*. На овој картини доји шћер оца осуђенога да глађу у тавници умре.

Куће венец[ијанске] не имају домаћих (газдах), него су из њих утекли, а остале куће пуне, те се руше и падају. Гондуле, као траурни гробови. Смијешна вкуса! Млетке су као да их је вулкан својим диханијем запахнуо.

Балкон од куда је Наполеон гледа трку гондулах (*regata*).

У Венецији имаде до 130 острова, 306 мостова. Ponte-rialto дуг је 187 нога, а широк 43.

Колонија азијатска, коју је довео Тројанац Антенор, населила је и оградилa Венецију (si dice).

Nell'antiche prigioni degl'inquisitori di stato delle pozzi nel palazzo ex ducale in Venzia ritrovasi le segventi iscrizioni.

Nella prigion № V al piano terreno.

Nella prigione N VIII² al piano terreno.

Non ti fidar d'alcuno, pensa e taci se finger vuoi dei spioni, insidie e laci, il pentirti, il pentirti nulla giova, ma ben del valor tuo fu vera prova.

De chi me fida, guardami Iddio! de chi io me fido, me guarderò io; W. la S-ta C-sa K-ca R-na.

Io Francesco Abiot Marco.

Хоанг, једанаести импер[атор] китајски, 2000 годинах пријед Христа оградио је велики зид китајски, који је дуг 300 миљах њемачких. За пет годинах га је градио. На њ су работали од цијела његова народа 3 душе од 10.

Зид је *вавилонски* висок био 200, а широк 16 лакатах, имаше 250 табалах, а 100 бронзових вратах; у околности пак 360 стадијах (стадија по 600 кроках). Основатељ њен

²У рукопису нејасно написане цифре; у *Препису Биљежнице* стоји VIII – погрешно написан римски број 9. (Прим. прир.)

Нимврод.

Камбиз, цар (ре) персиски, погибе у *Сахари* су 50.000 своје војске.

Источник сунчани *la fonta del sole*.

Алекс[андар] Вел[ики] говораше: „Cratere ama il re, ma Efestione ama Alessandro.“

Еврострат запалио је храм *Дијанин* у Ефесу; а *Динократ* га је изнова сазидао; овај је прото поставио темељ Александрији на ушћу *Нила*.

Гранико ријека.

Исо (град).

Арбела 300.000 Персах паде један дан; приђе боја виђаше [се] мјесец вас црвен (крвав).

Перзепол. Главни перс[иски] град нађе Алекс[андар] 500.000 таланат[а]. И наговорен од наложн[ице] *Таиде* запали својом руком у истоме граду *палату Ксерксову*.

Бесо. Ово је издајник и убивалица *Даријев*. Илуминација Алекс[андру] учињена при уласку у Вавилонију. Алекс[андар] пошаље из Индије својему губернат[ору] *Леониду* 500 центи *тамјана* и 100 центи *смирне*, да унапријед не буде тврдица к боговима. Они су два заједно и учили.

Калан. Болестан воли се би спалити, него у руке меду уљести. Част му чини Алекс[андар]. Обећања круне ко више попије. Прамак доби круну, но ју животом плати: црче од пића послјије 41^е чаше, а најпослије од Херкулове, која је примала 6 ботиљах. Испивши ово, Алекс[андар] добије грозницу и умре. Архитект *Стасикрат* предлаже Алекс[андру] да му од горе Атоса направи монумент.

Сизигамби, мати Даријева, која је толико несреће претрпила и којој су 80 братах од ока погинули, уморила се глађу од жалости за Алекс[андром]. (На ово се види како ју је држа.)

Побиједи Алекс[андар] лафа из шумах бацарских који је страшан био.

У баталији код *Граника* умало није непријатељ *Розатио* убио Алекс[андра] са сјекиром, но га заштити *Клит*, али му дивна захвала од Алекс[андра] би.

Свет[и] Марко млетачки почео се градити 976, свршен 1071. Грађен по стилу греческо-арапскоме, дуг је 76, а широк 51 метар; има 500 *колонах* мраморнијех.

Манастир Свет[е] Марије од Фраро, данашња Млет[ачка] архива, која броји до 300 салах у којима има комадах папира 10,562.115, без многобројнијех свезаках (*cahiers*).

Св[ети] Петар у Риму почет је градити се 1506. год[ине] под вторим Јулијаном папом; градио се више од 100 год[ина]. Висок је 487 стопах, дугачак 666, широк 284. Има 129 олтарих; над главним олтаром ђе почивају мошти св[етога] апост[ола] Петра, вазда горе 112 канђелах.

Црква Свет[ог] Амброзија у Милану има 4.500 колонах од мрамора. Висока је 108,

дугачка 147, а широка 66 метарах. Импер[атор] Јосиф II кад је ову цркву видио од удивљенија је викнуо: „C'est une montagne d'or métamorphosée en marbre.“

Michel-Ange Buonarrotti произлази од старе фамилије Каноса (de Canossa), рођени у кастелу Капресу, у предјелу Ареча, 6^{га} марта 1474. год[ине]. Главу овога славнога мужа троструки вијенац круни, тј. (sculpteur) вајатеља, питура и архитекта.

Tiziano Vecelli (Titien) рођени у Пиеву од Кадоре 1477. год[ине] или 1480. Славни питур и најславнији колорист од Италије.

Рафаел Санцио рођени у Урбино у области римској, међу 1483. год[ине] и 1520. Овај најславнији питур само је 14 годинах живио.³

Colisée (од Coloseo – колос). Амфитеатар у Риму, којег је основао Веспасијан окол 40 год[ина] послје Христа, а свршио његов син Тит. Окружност је његова 840 $\frac{1}{2}$ лакатах, а висина 78 $\frac{1}{2}$. Овде су се били мачебојци и дивљи звјерови. У њему су празанства трајала по стотину данах. У продужењу једнога празника виђало се ће падну по пет хиљадах дивљи звјерових и велико число мачебојаца. У њему је могло стати више од стотине хиљадах душах и сјеђети, заклоњени платном од сунца и времена.

Помпејев театар у Риму може (могаше) смјестити у себи четрдесет хиљадах душах.

У Турину је мост на ријеци Дори дугачак 43 метра и 2 подланице, а широк 12 метар[а] и по и подланицу; ово је једно окно (арка).

У Англији, у град Доуле, у гвоздени завод господ[ина] Хеста, јест највиши маљ и наковања; маљ тежи 120 центи, а наковања 720 центи.

Банкир Саламанка у Шпанију је Родшилд. Он држи со под ћесим и 15.000 жбирах има на своју службу. Он дочекује краљицу у театар и сваки ће му пут њен долазак стати до 8.000 руб[аља] сребр[них].

Јован Процида из Салерне, отац је Цицилијанског вечера у Неапољу, ће су сви Французи потучени.

Звоник од Собора стразбургскога у којему је сахат који представља движења планетне системе, јест највисочији на свијету (послије С[ветога] Петра у Риму), висок је 445 ногах или 222 $\frac{1}{2}$. С[ветога] Петра је височији 11 лакатах, а Стефанов је у Бечу 434 ноге висок, а Светога Марка у Венецији звоник висок је 334 ноге.

Пирамиде египетске највисочије су послје Св[етог] Петра у Риму.

Св[ети] Павле у Лондону висок је 330 ногах.

Nicolo Giurovich di Antonio Galaz.

Једнака је судбина постигла Содом, Гомор, Адаму, Зебоим и Зоар у раздољу Сидима.

³Рафаело Санцио (Raffaello Sanzio), познатији као Рафаел, италијански ренесансни сликар и архитекта, рођен је 1483. а умро 1520; те године Његош наводи у првој реченици пасуса, па није јасно да ли је 14 годинах грешка у прорачуну Рафаелових година или се односи на нешто друго. (Прим. прир.)

Don Juan Manoel de Rosas, предсједатељ конфедерације арђетинске, на просторе код ријеке Ла Плате има својих стадах до 300.000 главах.

Магелан је први 1520. учинио путешест[в]ије околи земље, а Драка друго.

1558. магнетна игла.

Прве газете у Венецију 1563.

1582. Грегориј XIII, папа, календароуредник.

Биљард 1618.

Прва кафа у Венецији 1642.

1638. Дребел изобрјетава термометр.

1643. Торичелио барометр.

Исте год[ине] изобретена нова Холандија.

1686. изнађена електрика у Магдебургу.

Невтон (Њутон) 1646.

Scadetabad le séjour du bonheur палата шаха персискога. Aïnehkhané (palais de grace).

Свет[и] Марко млетачки дуг је око 80 лакатах, а око 60 лаката широк.

1633, 23. јунија, Гал[илео] ди Галилеи из Пизе, („E pur si muove!“) открио је теченије земље. Etc., etc., etc. Његово је основаније данашња физика и астрономија.

Сафо, вел[ика] поеткиња, рођена у Грчкој на острву Лезбосу 600. год[ине] пред рож[денијем] Христовим. Послије окончи свој живот скочивши са *Леукадиске* литице у море (Средиз[емно]), јербо је није ктио љубити младић *Фаон*, којег је она љубила. Али је Фаон осветио *Алцеуса*, вел[иког] лирич[еског] поету, који је зафајду Сафу љубио, али она њега не.

Комод, римски маченосец, на јав[н]ој позоришту у Риму уби једним ударом копља Елона, ипопотама (hipporotame) и ти[г]ра исти дан.

Доми[ци]јан (Domitien) дава ова позоришта. Чудо су слонови на овима позориштима престављали. На пр[имјер] би се по четири саставили, те би петог носили, би јели како људи са златнијех и сребрних пљатах, би се примали уз два или један коноп ка и м[о]рнари.

Велики амфитеатр у Верону оградио је имп[ератор] Август. Његов је дијаметр: велики 237 лакатах, мањи 190 лакатах. Висок је $47\frac{1}{2}$ лак[ата]. Фасад му је из три реда арках, а у сваки их је ред по 72 арке.

Кекропс Египтјанин основао је Атину 1582. год[ине] пр[ије] рожд[ества] Христова и приђе се звала Кекропија.

...⁴ nivteshutan ... e ha[!]tungs – vergnügt seyn.

Гаманкебевоносен ... а шиингалогонба.

⁴Последњи лист *Биљезнице* знатно је оштећен. (Прим. прир.)

J. d'Endrino M., vice console greco.

Faire tourner [le tamis].

Врачарит са ситом за открити крађу.

Регистар властитих имена

А

Август, 44
Адаму, 43
Адрамелех, 34
Адраст, 34
Азар-Хадон, 34
Алекс[андар], 42
Алекс[андар] Вел[ики], 42
Алекс[андра], 42
Алекс[андром], 36, 42
Алекс[андру], 42
Александар, 39
Александра, 36, 37
Александра Великога, 32
Александрији, 42
Алијата, 34
Алцеуса, 44
Аменофис II, 31
Аменофис III, 31
Аменофис-Рамесез, 31
Американах, 36
Ана, 35
Англији, 43
Андерсон, 40
Аntenор, 41
Антонија Оризона, 41
Аполон, 34
Аполона, 41
Арарату, 37
Арбела, 42
Ареца, 43
Арменију, 37
Ароном, 35

Асур, 34
Атике, 38
Атини, 33
Атину, 38, 44
Атиса, 34
Атлантиде, 38
Атоса, 42
Африке, 38
Ахерон, 41
Ахилас, 36

Б

Бајрона, 20
Балашеви, 25
Балашевим, 25
Беоцији, 33
Бесо, 42
Бетсабеом, 36
Беча, 25
Бечу, 43
Бјежање од потопа у ковчег Нојев, 41
Благовијест, 25
Бог, 5, 25, 37
Бога, 34
Богу, 37
Божијем, 37
Божијех, 31
Божје, 5
Божјега, 5, 6
Болеслав Велики, 33
Босфор, 38

В

Вавилон, 37

Вавилонију, 42
Варух, 39
Вашингтоном, 36
Великоме Каналу, 40
Венеција, 41
Венецији, 25, 41, 43, 44
Венецију, 41, 44
Венијам[ина] Франклина, 35
Верону, 44
Веспасијан, 43
Витлејему, 36
Вукова, 29

Г

Гази Хусреф-бегова, 26
Гал[илео] ди Галилеи, 44
Гнидијен, 36
Голијата, 36
Гомор, 43
Господи, 31
Господње, 31
Господњи, 34
Граника, 42
Гранико, 42
Грегориј XIII, 44
Грках, 38, 39
Грци, 35
Грчкој, 44
Грчку, 36

Д

Давид, 36
Данице, 6
Даницу, 6
Даничине, 6
Дарии, 39
Даријев, 42
Даријева, 42
Девкалион, 38
Девкалиона, 38
Девкалионов, 38
Девкалионово, 38
Делфа, 34

Делфове, 36
Демостен, 36
Демостеном, 36
Денис, 38
Дијанин, 42
Динократ, 42
Доми[ци]ан, 44
Дори, 25, 43
Доуле, 43
Драка, 44
Дребел, 44

Ђ

Ђика, 29
Ђура, 29

Е

Европи, 35
Европу, 4, 40
Еврострат, 42
Егип[та], 39
Египет, 39
Египта, 32, 36
Египтјанах, 35
Египтјанин, 44
Египту, 31
Елона, 44
Етиопије, 31
Ефесу, 42

Ж

Жрица, 34
Жрице, 34

З

Залов, 40
Зебоим, 43
Зенон, 38
Зету, 29
Зоар, 43

И

Ива, 29
Изис, 38, 39

Израилтјане, 32
Израилтјанима, 34
Илина, 29
Инахус, 36
Инглез, 40
Индијанацах, 35
Индијанци, 31
Индије, 42
Исо, 42
Испанији, 33
Испанију, 40
Италије, 43

Ј

Јакова, 31
Јаковом, 35
Јао, 38
Јапонезах, 35
Јапону, 38
Јеврејах, 35, 39
Јевреји, 32, 39
Јелисаветин, 4
Јерусалим, 34
Јован Процида, 43
Јосиф II, 43
Јосифа, 31
Јудита, 35
Јулија Цезара, 32
Јулијан, 40
Јулијаном, 42
Јупитер, 40

К

Кабу, 40
Кадоре, 43
Калан, 42
Калигула, 40
Камбиз, 39, 42
Каноса, 43
Капресу, 43
Карита романа, 41
Кекропија, 44
Кекропс, 44

Кир, 39
Кира, 34
Кирову, 39
Киром, 34
Китај, 39
Китају, 38
Клеопатре, 36
Клит, 42
Комед[ија], 40
Комод, 44
Кордуи, 33
Корејах, 35
Корифеј, 33
Коркури, 37
Коркуру, 37
Кохиноур, 34
Крезус, 34
Критејсе, 36
Ксенофонтове, 38
Ксерксову, 42
Ксерс, 39
Ксерсову, 39
Ксизуструс, 37
Ксизуструсом, 37

Л

Ла Плате, 44
Лакедемоњани, 35
Ламартин Казимир Делавињ, 16
Лафаетова, 36
Лахоре, 34
Лезбосу, 44
Леониду, 42
Леукадиске, 44
Лехах, 33
Лидије, 34
Лиқијанах, 35
Ликург, 33
Лондону, 5, 43
Лудовико Манин, 40
Луке, 29

М

Магдебургу, 44
Магелан, 44
Ман Фринов, 41
Марино Фаљиери, 40, 41
Марка Почека, 29
Маркише, 29
Маркова, 29
Медах, 35
Медину, 33
Меке, 33
Мелеса, 36
Меона, 36
Миан Чинг, 39
Мида, 41
Мила, 29
Милану, 42
Милон, 6
Мингрелах, 35
Минерва, 40
Мирабо[ом], 35
Млет[ачка] архива, 42
Млеткама, 40
Млетке, 40, 41
Мојсејом, 38
Мојсеом, 35
Море, 40
Мухам[едова], 33

Н

Набонасарова, 32
Набополасар, 34
Наполеон, 41
Наполеоновим, 20
Неапољу, 43
Невтон, 44
Неронов, 33
Несељр[оду], 25
Ниагара, 30
Нила, 42
Нимврод, 42
Ниниас, 34
Нинивија, 34

Нинивији, 34
Нинивију, 34
Нинус I, 34
Нинусов, 34
Ноје, 37
Нојев, 37
Нојеву, 38

Њ

Његош, 43
Њутон, 44

О

Ожижес, 38
Ожижеса, 38
Ожижесов, 38
Озирис, 38
Озирисова, 38
Омар, 6
Османом, 34

П

Пана, 41
Париза, 34
Парис, 40
Парнасу, 38
Пау Ше, 39
Паузаниас, 36
Паулолушио Анафесто, 40
Пекинг, 40
Пелопонесу, 36
Перзеполъ, 39, 42
Перкова, 29
Перова, 29
Персах, 42
Персе, 36
Персијани, 32, 35
Персима, 36
Перуна, 38
Перућића, 29
Петербургу, 25
Петра, 29, 42
Пиеву, 43
Пизе, 44

Пијастах, 33
Пиндар, 33
Пирина, 38
Пиром, 38
Пољска, 33
Помпеја, 36
Помпејев, 43
Попиелах, 33
Потам, 20
Прелова, 29
Прометеја, 38
Птоломеја Филадельфа, 32, 36

Р

Радијаха Матана на Борнео, 34
Рамезеса-Мејамуна, 31
Рамзес V, 31
Рафаел, 43
Рафаел Санцио, 43
Рафаел[ова], 41
Рафаело Санцио, 43
Рафаелових, 43
Реина, 38
Републике, 35
Риалтов, 25
Римјанах, 39
Риму, 32, 35, 42–44
Родос, 34
Родоски колос, 34
Родриг, 40
Родшилд, 43
Розатио, 42
Роман Пан, 40

С

С[ветога] Петра, 43
Сабуре, 40
Сава, 29
Саису, 38
Саламанка, 43
Саламину, 33
Салвијус, 36
Салво, 25

Салерне, 43
Салманазар, 34
Саразар, 34
Сарајеву, 26
Сарданапалу, 34
Сатиаврат, 38
Сатурн, 37
Сатурна, 37
Сафо, 44
Сафу, 44
Сахари, 42
Св[ети] Павле, 43
Св[ети] Петар, 42
Св[етог] Петра, 43
Свет[е] Марије од Фраро, 42
Свет[и] Марко, 42, 44
Свет[ог] Амброзија, 42
Свет[ог] Јоан[а] од Акре, 40
Свет[ог] Марка, 41
Светога Марка, 43
Селесидах, 32
Семирамиде, 34
Сенахериб, 34
Сенека, 33
Септимијус, 36
Сергију Симеон. Уварову, 24
Сиазар, 35
Сидима, 43
Сизигамби, 42
Силина, 37
Сима, 34
Синосефалу, 33
Сирије, 32
Сиспарис, 37
Сиспарису, 37
Сј[еверној] Америци, 30
Сјеверне Америке, 35
Скитије, 31
Скјавони, 40
Смирне, 36
Собора, 43
Содом, 43

Соедин[ени] Штати Амер[ике], 35
Соједињени Штати, 33
Сократ, 33
Сократу, 38
Соломонова, 32
Солон, 33, 37
Софроније, 33
Средиз[емно], 44
Стасикрат, 42
Створитеља, 6
Стефана, 29
Стефанов, 43

Т

Табаго, 40
Тага, 31
Таиде, 42
Тамрлан, 40
Тантирис, 38
Тао Куанг, 39
Творче, 31
Теглат–Фалазар, 34
Теинзигоан, 6
Теодота од Шио, 36
Тиве, 33
Тиву, 39
Тимбре, 34
Тимоло, 41
Тит, 43
Тмолуса, 34
Тобија, 39
Тонкинах, 35
Торичелио, 44
Траг[едија], 40
Трајан, 40
Тривија, 39
Тројанац, 41
Троје, 36
Тураках, 35
Турину, 25, 43
Тутмозиса, 31

У

Улис, 40
Урбино, 43
Урие, 36

Ф

Фаон, 44
Фаро, 36
Фатиме, 40
Фебов, 7
Фебово, 7
Фенарете, 33
Фил[ип], 36
Филип Македонски, 36
Филипа, 36
Филистијанима, 36
Финикијани, 39
Финикијанин, 36
Флоринду, 40
Франид Драке, 4
Франклиновој, 36
Францеска Мађиомо, 41
Францији, 35
Францију, 33
Француз, 40
Французах, 36
Французи, 40, 43
Французима, 41

Х

Х., 6
Хадице, 26
Хелеспонт, 38
Херкул, 40
Херкулеса, 36
Херкулов, 41
Херкулове, 42
Хеста, 43
Хиесдеџердова, 32
Хоанг, 41
Холандија, 44
Хомер, 33, 36
Хр[иста], 31–39

Хр[исту], [32](#), [33](#)
Христа, [32](#), [36](#), [41](#), [43](#)
Христова, [32](#), [44](#)
Христовим, [44](#)
Христу, [33](#)

Ц

Цеуте, [40](#)
Цибела, [40](#)
Ципру, [38](#)
Цитиуму, [38](#)
Цицилијанског вечера, [43](#)

Црвено море, [32](#)

Ч

Чингис-хан, [40](#)

Ш

Шарес од Линда, [34](#)
Шварценбергу, [37](#)
Шеопс, [39](#)
Ши хоанг-ти, [39](#)
Шпанију, [43](#)
Шпарти, [33](#)
Шу-Кинг, [38](#)